

Повернення на батьківщину сімейного архіву Галаганів

Говорячи про художнє життя початку та середини ХІХ ст., не можна не відзначити роль меценатства.

Як зазначає відомий дослідник цього періоду, мистецтвознавець В. Рубан, саме "...з виникненням та утвердженням дворянського стану подібна діяльність стає особливо активною. Велика знать починає колекціонувати твори мистецтва та раритети національної старовини. Поступово в родових помістях Розумовських, Тарновських, Капністів, Репніних, Дараганів, Маркевичів, Галаганів, розташованих на Чернігівщині, Полтавщині та інших етнографічних територіях, зосереджуються цінні зібрання творів мистецтва"¹.

Відомо, що в основі колекції Чернігівського обласного художнього музею лежить родинна колекція Галаганів, зібрана членами цього знаного козацько-старшинського роду протягом ХVІІІ–ХІХ ст.

Найбільшу частку її складає сімейна галерея, представлена портретами семи поколінь Галаганів, а також їхніх численних родичів – Розумовських, Дараганів, Гудовичів, Ламздорфів. Є в цьому зібранні і твори західно-європейського живопису та графіки

Кабінет. Фото П. Брока.

ХVІІІ–ХІХ ст., здебільшого, на жаль, невідомих авторів. Широко представлені твори українських та російських художників ХІХ ст., а також роботи народних майстрів².

Окрім художніх творів у родовому маєтку Галаганів в селі Сокиринцях знаходився і фамільний архів, в якому зберігались численні документи ХVІІІ–ХІХ ст. Зважаючи на їх історичну цінність, частину архіву було опубліковано ще у 1883 р. у журналі "Киевская старина" з люб'язної згоди останнього представника цього роду по чоловічій лінії, відомого державного та громадського діяча Григорія Павловича Галагана (1819–1888)³. Пізніше у цьому ж часописі друкувались і матеріали Г. Галагана, зокрема його щоденникові записи⁴.

Сімейний архів, звичайно, поповнювався і надалі, в тому числі і нащадками племінниці Григорія Павловича – Катерини Павлівни Ламздорф-Галаган, які володіли Сокиринцями до 1917 р.

Як з'ясувалось, частина архіву цієї родини потрапила за кордон разом з останнім господарем маєтку – Миколою Костянтиновичем Галаганом, який у 1920 р. привіз до Сокиринців хвору дівчину-служницю. Тоді він і забрав з палацу, який було перетворено на музей, дорогоцінні для нього фамільні реліквії. Пізніше він передав їх своїй старшій доньці – Олександрі Миколаївні Швецовій (1913–2001), а та, у свою чергу, своїй – Єлизаветі Дмитрівні Блейк. Саме завдяки пані Лізі, яка з дитинства цікавилась історією своїх предків, відбувся візит її родини до Чернігова у 2005 р., під час якого вона подарувала ці матеріали Чернігівському художньому музею.

*Катерина Павлівна та
Костянтин Миколайович
Ламздорф-Галагани.*

*Зліва направо: Павло, Сергій та
Микола Ламздорф-Галагани.*

Привертають увагу оригінальні сімейні фото, датовані 70–90-и рр. ХІХ ст.: подружжя – Катерина Павлівна, уроджена Комаровська (1846–1899) та Костянтин Миколайович (1841–1899) Ламздорф-Галагани, їхні діти – випускники Пажеського корпусу – Сергій (1876–1928), Павло (1879–1954), Микола (1881–1951).

Дуже цікаві унікальні фото краєвидів Сокиринців, зроблені в 1901 р. П. Броком: це – готична каплиця і готичний місток, зимовий сад, загальні види та інтер'єри палацу – кабінет та їдальня з родинними портретами (вони, окрім декількох, нині зберігаються в музейній колекції), вітальня, іконостас церкви св. Варвари.

Музей отримав також і оригінал журналу “Столиця и усадьба” за грудень 1914 р., присвячений Сокиринцям. Серед матеріалів сімейного архіву – копія заповіту К.П. Галаган від 16 листопада 1916 р., де зазначені всі родичі та родові маєтки Ламздорф-Галаганів. Викликає інтерес ще один документ – свідоцтво 1930 р. про внесення до родовідної книги дворянства Олександри Миколаївни Ламздорф-Галаган за підписом князя Володимира Трубецького, а також оригінал журналу “Новикъ”, виданий російським історико-генеалогічним товариством у Нью-Йорку 1941 р. з родоводом Ламздорф-Галаганів від початку ХVІІ ст.

Завдяки цьому архіву були уточнені дані про портрети Катерини Павлівни (1899 р., худ. М. Потапов) та Костянтина Миколайовича Ламздорф-Галаганів (1898 р., худ. Ф. Бухгольц) з музейного зібрання.

Виявилось, що існує і портрет Олександри Ламздорф-Галаган (Швецової), представниці дев'ятого покоління роду, написаний у 30-і роки ХХ ст. відомим художником-портретистом Савелієм Соріним. Він репродукований на обкладинці журналу “Town and Country” № 1 за 1931 р. До речі, С. Сорін у 1896–1899 рр.

*С. Сорін. Дівчина у
блакитному (О.М. Швцова).*

навчався в Одеській художній школі у К. К. Костанді, закінчив її з медаллю, що давало право на вступ до Академії Мистецтв без іспитів. З 1899 р. навчався в Академії Мистецтв у І.І. Творожнікова, В.Є. Савинського та І.Ю. Рєпіна. Писав в основному портрети, брав участь у виставках “Мира искусства”. У 1920 р. переїхав до Франції. У його доробку – портрети відомих діячів мистецтва М. Горького, О. Бенуа, Е. Дуже, А. Павлової, Ф. Шаляпіна та багатьох інших.

Родина Блейків, де зберігається ця чудова пастельна робота, обіцяє подарувати її, а також портрет Єлизавети Дмитрівни музеєві.

Продовжуючи традиції меценатства та благодійності своїх предків, у 2006 р. Єлизавета Блейк передала до музею ще одну сімейну реліквію – зображення свого дідуся Миколи Костянтиновича Ламздорф-Галагана та бабусі Софії Петрівни (уроджена Трубецька) – представників восьмого покоління Галаганів, виконані Марією Осоргіною в техніці силуета.

Про Марію Осоргіну відомо, що вона народилась 16 жовтня 1897 р. в Калюзі, дитинство та юність провела в родовому маєтку в Сергієвському (тепер Кольцово). З раннього дитинства Марія Михайлівна любила малювати і віддавала цьому заняттю увесь свій вільний час, але отримати художню освіту, про яку мріяла, їй так і не вдалося. Її малюнки бачили і схвалювали В. Полєнов, К. Юон, С. Жуковський. Здебільшого вона малювала людей, яких знала особисто. Завдяки природженому таланту, вона не тільки в зображеннях окремих осіб, але і в сюжетних композиціях уміло передавала схожість. У 1931 р. М. Осоргіна змушена була покинути Росію. У повоєнний час працювала в російському відділі ООН в Женеві. Померла 28 лютого 1977 р. в Парижі. Альбом власних малюнків заповіла нащадкам Комаровських, які організували першу виставку графіки М. Осоргіної в Сергієво-Посадському історико-художньому музеї-заповіднику в березні 2002 р. Пізніше видрукований альбом “Графіка М.М. Осоргіної” за редакцією А.В. Комаровської.

Сподіваємося, через деякий час в Чернігівському обласному художньому музеї можна буде побачити портрети вже 10 поколінь роду Галаганів та матеріали сімейного архіву⁵.

¹ Рубан В. Забуті імена. – К., 1990. – С. 34.

² Курач С. Колекція творів мистецтва Галаганів // Сіверянський літопис. – 1995. – № 5. – С. 60–61.

³ Галагановский фамильный архив // Киевская старина. – 1883. – Ноябрь. – С. 1–18.

⁴ А.Л. Материалы для биографии Г.П. Галагана // Киевская старина. – 1898. – Сентябрь. – С. 189–224.

⁵ Ральченко І. Галаганівська колекція // Чернігівщина incognita. – Чернігів, 2004. – С. 166–170.